

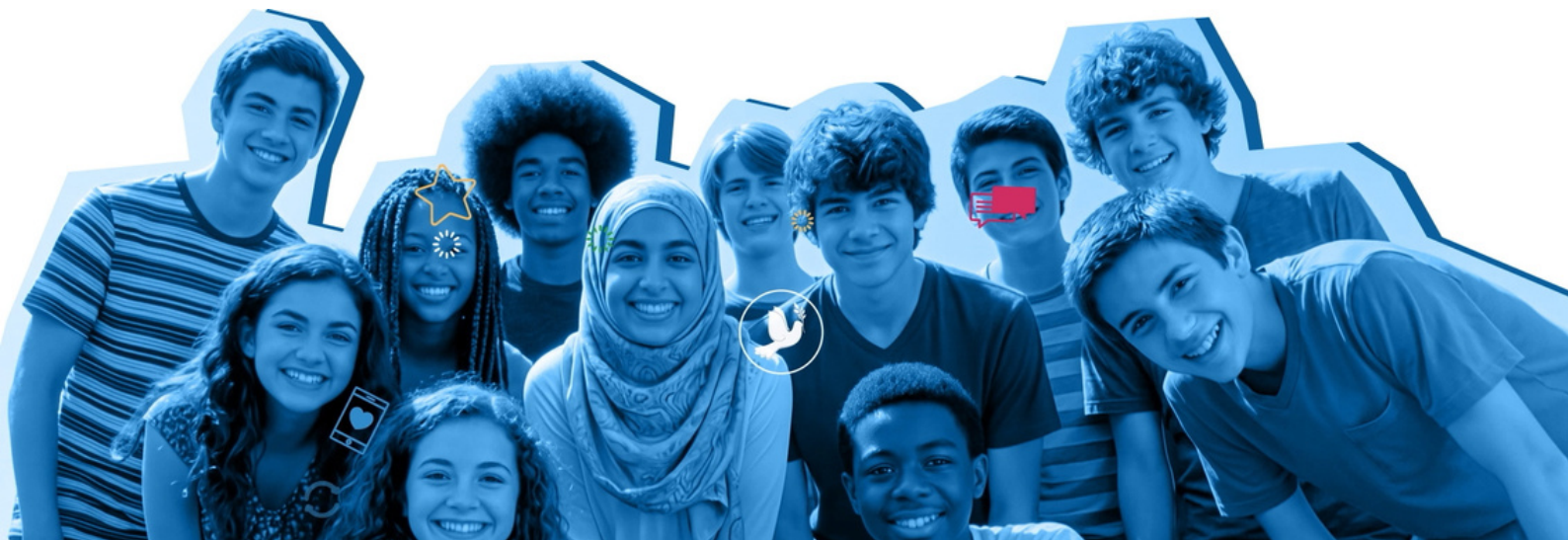

Situacións de aprendizaxe

Fagamos da paz algo viral

3 e 4 ESO

Fagamos da paz algo viral é unha proposta educativa desenvolvida por © ONGD SED 2026. Este material está baixo licencia Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0.

Elaborado por: comisión de ETCG de ONGD SED integrada por Ana Martín Bautista, Cristian Gómez Martín, Florencia Agustina Bulacio Vaira, Izaskun Adot Larumbe e Tania Díaz Basurdo, co apoio da coordinadora de proxectos, Ana Fernández Moya e Beatriz de la Banda Velázquez, membro da comisión permanente.

Revisión técnica por: Nuria Salvatierra Villada, Jesús Rojas Aguilar, Rocío Rodríguez Rueda, Esther Lechado Hurtado, Coral de la Camara García, Teresa Rodríguez Pérez de Ayala, Isabel de la Cruz Sierra, Agnola Soler Ortiz, Inmaculada LLacer Moreno Auriolos, M.^a del Carmen Millán Herrera, equipo docente do Colexio Marista de Sevilla.

Deseños de: Zootropo Studio.

Maquetación por: Victoria Daima, responsábel de Comunicación de ONGD SED.

SdA 1: “Conflitos no mundo: Da violencia á construción de paz”

Contexto

O ODS 16: Paz, Xustiza e Institucións Sólidas promove a construción de sociedades pacíficas, inclusivas e baseadas no respecto aos dereitos humanos. Dende esta perspectiva, a paz non se entende unicamente como ausencia de guerra, senón como a existencia de relacións xustas, institucións sólidas e unha cidadanía capaz de afrontar os conflitos sen recorrer á violencia.

Tal e como se recolle no documento base da campaña, as situacións de violencia e os conflitos armados que se producen actualmente non xorden de maneira illada. Detrás deles existen desigualdades, vulneracións de dereitos, procesos de exclusión, discursos de odio, polarización e narrativas que deshumanizan a determinados grupos de poboación. Comprender estas dinámicas resulta fundamental para desenvolver unha cultura de paz e unha cidadanía comprometida coa xustiza e a convivencia.

Os conflitos activos no mundo teñen consecuencias devastadoras sobre millóns de persoas, especialmente sobre a infancia e a mocidade. Provocan desprazamentos forzados, crises humanitarias e graves vulneracións de dereitos. Pero, ao mesmo tempo, constitúen unha oportunidade educativa para reflexionarmos sobre as causas que alimentan a violencia e sobre o papel que desempeñan a información, os discursos públicos e as redes sociais na construción das percepcións colectivas.

Para o alumnado de 3º e 4º de ESO, estas realidades non son afastadas. A través de internet e das redes sociais reciben constantemente imaxes, mensaxes e noticias sobre guerras, migracións ou tensións internacionais. Con todo, esta información adoita chegar de maneira fragmentada, simplificada ou acompañada de desinformación, estereotipos e mensaxes polarizadoras que dificultan comprender a complexidade dos conflitos e favorecen a difusión de discursos de odio.

Por iso, no marco da campaña «Fagamos da Paz algo Viral», estas propostas didácticas buscan desenvolver unha ollada crítica fronte á información que circula nas contornas dixitais e promover formas de comunicación que contribúan á convivencia, á empatía e á defensa dos dereitos humanos. Entender como se constrúen os discursos que alimentan a violencia permite tamén identificar e difundir mensaxes alternativas baseadas no coidado, na inclusión e na paz, convertendo o alumnado en axente activo dunha cidadanía global comprometida co ODS 16.

Dende esta perspectiva, o conflito non é en si mesmo algo negativo: forma parte das relacións humanas e da vida social. O decisivo é como se afronta. Cando se responde desde a violencia, a exclusión ou a desinformación, afóndanse as fracturas; cando se aborda desde o diálogo, a cooperación e o recoñecemento da dignidade de todas as persoas, convértese nunha oportunidade para construír sociedades máis xustas e pacíficas.

Esta situación de aprendizaxe pretende, por tanto, que o alumnado:

- Comprenda as consecuencias da desinformación e discursos de odio, con especial énfase nos conflitos actuais.
- Fortaleza o seu papel como axente activo en redes sociais para a detección de noticias falsas e contido violento: análise crítica da información, verificación de fontes, etc.
- Reflexione sobre a os contidos que se fan virais e a súa participación na construción dun ámbito dixital e real seguros e inclusivos.
- Cree e faga viral as súas propias narrativas de paz para contrarrestar mensaxes que desinforman e deshumanizan.
- Deste xeito, foméntase unha cidadanía crítica, comprometida e capaz de contribuír á construción dunha cultura de paz tanto a nivel global como na súa contorna próxima.

Marco teórico

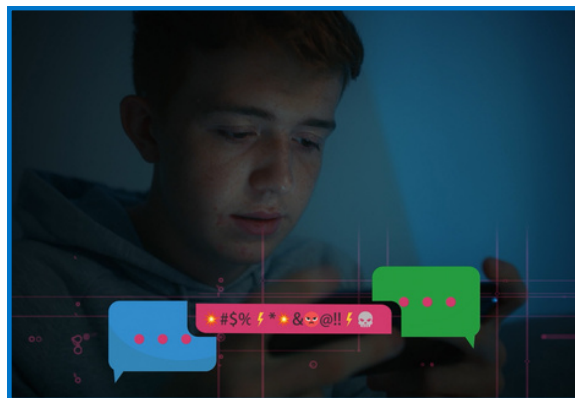

Conceptos clave

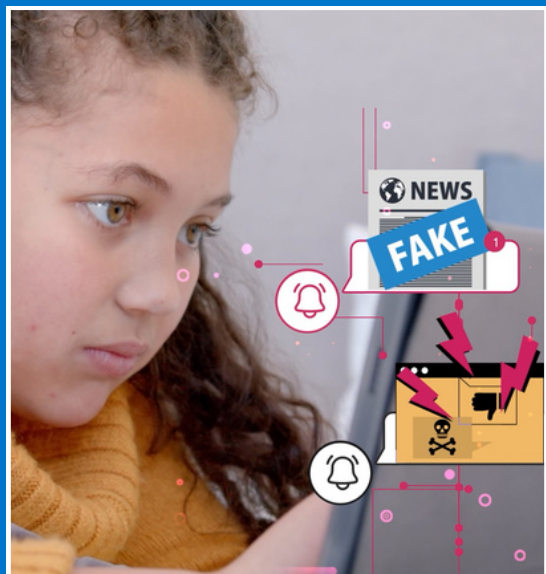
- Discursos de odio
- Desinformación
- Violencia
- Algoritmos
- Facer viral
- Conflitos
- Cultura de paz
- Dereitos humanos
- Resolución pacífica de conflitos
- Xustiza social

Preguntas guía

- Que sabemos sobre os conflitos no mundo?
- Por que medios nos informamos sobre o que ocorre?
- Como é tratado o tema nas redes sociais (Instagram, Tik Tok, X, WhatsApp, etc.)?
- Que tipo de contidos nos chegan? Que temas ou información están ausentes? Por que sucede?
- Como é a nosa participación no ámbito dixital?
- Que prácticas debemos fomentar como axentes activos nas redes sociais?

Obxectivos

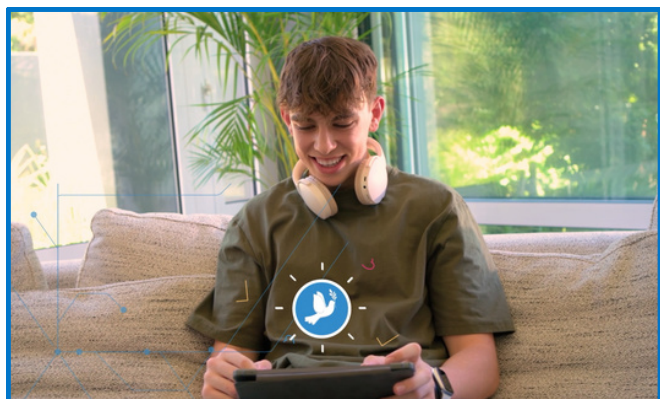
Esta situación de aprendizaxe pretende que o alumnado non só identifique o problema, senón que desenvolva ferramentas para actuar fronte a el. O alumnado será capaz de:

- Analizar criticamente o contido co que interactúa.
- Comprender como a contorna dixital favorece a difusión de discursos de odio (facer virais, anonimato, algoritmos).
- Comprender as consecuencias humanas, especialmente na poboación civil, que este fenómeno produce.
- Aplicar estratexias de Comunicación Non Violenta.
- Asumir un papel activo como axente de cultura de paz.

Elementos curriculares

Competencias clave

- Comunicación lingüística.
- Comunicación para a paz.
- Responsabilidade social e cívica.
- Capacidades dixitais.

Saberes básicos

- Conflitos contemporáneos
- Dereitos humanos
- Cultura de paz
- Participación democrática
- Análise crítica da información.

Dinámica 1: “Entender o conflito: que está a pasar no mundo?”

Descrición narrativa

Nesta actividade, o alumnado aproxímase a distintos conflitos a través de información que circula actualmente desde unha perspectiva analítica e crítica. A través do traballo en grupo, investigan e comprenden que ideas instalan ou constrúen contidos virais sobre o que ocorre, a que grupo de persoas ou sectores se refiren e as consecuencias que producen.

O obxectivo non é só detectar noticias falsas ou discursos de odio sobre os conflitos, senón como podemos informarnos para entender a complexidade destas situacións, evitando visións simplistas ou polarizadas. Búscase que o alumnado desenvolva unha ollada global, empática e fundamentada, recoñecendo especialmente o impacto na poboación civil, e fortaleza a súa acción como prosumidor nas redes sociais.

Recursos necesarios

Capturas simuladas de redes sociais (comentarios, memes, publicacións adaptadas).
Plantilla de análise.

Explicación en fases

Inicio

O profesorado presenta varias mensaxes con contido discriminatorio ou de odio (adaptadas á idade do alumnado). Lánzase unha pregunta xeradora: “Isto é só unha opinión ou pode facer dano?”. Realízase unha breve choiva de ideas para recoller percepcións iniciais sen xulgar nin corrixir neste momento.

Desenvolvemento

O alumnado organízase en pequenos grupos e analiza unha ou dúas mensaxes utilizando unha ficha estruturada que os guía na reflexión.

Posteriormente, cada grupo identifica os estereotipos ou prexuízos presentes na mensaxe e reflexiona sobre a súa relación con situacións reais da contorna escolar ou social.

Contidos falsos e discursos de odio sobre conflitos actuais:

SHARE

Caso 1

Os medios só amosan unha parte da guerra porque queren manipularnos.

Caso 2

Ese vídeo demostra o que realmente pasou.

Caso 3

Os refuxiados veñen porque viven mellor aquí ca no seu país.

Caso 4

Cada vez chegan máis refuxiados e por iso xa non hai axudas para os de aquí.

Caso 5

Xa non se fala do que ocorre, así que a situación debe de terse solucionado.

Caso 6

As imaxes de civís feridos están feitas con intelixencia artificial.

Caso 7

Non parecen persoas que escaparan dunha guerra.

Caso 8

Os refuxiados son un risco para a nosa seguridade.

Caso 9

Imaxe dunha embarcación co texto: "A invasión que os medios chaman migración".

Ficha guía para o/a docente:

SHARE

Análise do caso 1: desconfianza absoluta cara a toda a prensa. Se ben historicamente existen casos de noticias falsas / medios ao servizo do clickbait e primicias, isto non significa que poida xeneralizarse cara á profesión e/ou o papel dos medios nunha sociedade democrática. Convida a rexeitar calquera información verificada.

Análise do caso 2: un vídeo illado nunca adoita ser suficiente. Pode estar descontextualizado. Convén preguntar: quen o publicou?, cando?, onde?

Análise do caso 3: simplificación das causas do desprazamento. Invisibiliza guerras, persecucións ou violacións de dereitos humanos.

Análise do caso 4: xeneralización, falsa relación causa-efecto, ausencia de probas. Presenta as vítimas como unha ameaza económica.

Análise do caso 5: o final da atención mediática non equivale ao final dunha crise.

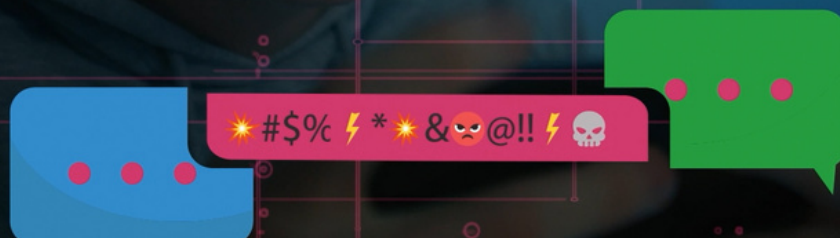
Análise do caso 6: negacionismo sen evidencias. Necesidade de verificar.

Análise do caso 7: supón que unha persoa refuxiada debe ter un aspecto determinado. Estigmatización e invisibilización da gravidade do conflito e as consecuencias sobre a poboación.

Análise do caso 8: estigmatización dun colectivo enteiro.

Análise do caso 9: linguaxe militar aplicada a civís, deshumanización e creación de medo.

Ficha de análise:

Que emoción intenta provocar esta mensaxe?

Que grupo aparece sinalado ou culpabilizado?

Que probas ofrece?

Que información falta?

Como poderíamos comprobar se é certo?

Que consecuencias tería compartilo?

Peché

Cada grupo fai unha posta en común e realízase unha reflexión conxunta.

Recomendacións para a parte final:

Verifica as fontes

- Chequea cando foi publicado.
- Confirma se se trata dun dato illado ou é información situada segundo o contexto.
- Chequea se a conta está verificada ou corresponde a unha entidade desde a súa páxina web oficial.
- Asegúrate de que o contido da conta teña fins informativos e non sensacionalistas.

Consulta outras fontes

Busca información noutras canles e/ou medios: cando se trata dun conflito, é importante tomar información pública de estado, organismos e medios oficiais e ONG que estean a traballar no terreo.

Analiza a información

Con que información contamos sobre este tema? Que sucede e onde concretamente ocorre? A quen afecta? Cando ocorreu? Cales son as súas causas e consecuencias? Que opinións existen respecto a este tema?

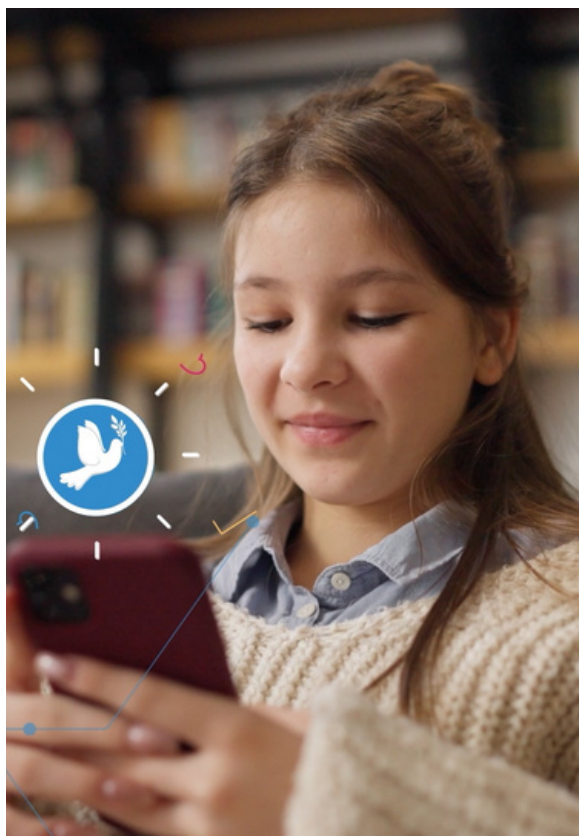

Sé voceiro de paz

- Non interactúes con contido falso ou violento. Non sexas parte da cadea de viralización do odio.
- Comparte contido verificado e abordado desde un enfoque de dereitos e respecto pola diversidade.

Dinámica 2: “Construír a paz: buscar solucións sen violencia”

Nesta segunda actividade, o alumnado pasa da análise á acción, traballando na creación de contranarrativas desde unha ollada de paz e respecto pola diversidade. Propóñense dúas opcións de abordaxe:

- a) cada grupo elixe un dos casos que se propoñen a continuación e constrúe contido desde unha ollada de paz e respecto pola diversidade;
- b) traballo grupal para detectar posibles temas que preocupan á mocidade e posterior construción dunha contranarrativa ou mensaxe de paz sobre o tema elixido.

A actividade permite comprender que a paz non é algo pasivo, senón un proceso activo que require participación e compromiso. Desenvólvense habilidades como a argumentación, a empatía e a toma de decisións colectivas.

Recursos necesarios

Opción A

- Ficha para o docente cos casos a asignar.
- Ficha modelo de país para cada grupo de estudantes: poden utilizarse as noticias recomendadas e/ou complementar a listaxe suxerida con contidos de medios locais.
- Cartolinas ou ferramentas dixitais para a creación de mensaxes de paz.
- Opcional: propónse que, como peche, ademais dunha posta en común, se tome unha foto grupal cos carteis e/ou materiais xerados polo alumnado ou se realice un vídeo onde cada grupo comparta as súas mensaxes de paz. Recoméndase a utilización do cancelo #FagamosdaPazalgoViral e/ou a utilización do cartel de campaña.

Opción B

- Ficha modelo de traballo por grupos.
- Cartolinas ou ferramentas dixitais para a creación de mensaxes de paz.
- Opcional: propónse que, como peche, ademais dunha posta en común, se tome unha foto grupal cos carteis e/ou materiais xerados polo alumnado ou se realice un vídeo onde cada grupo comparta as súas mensaxes de paz. Recoméndase a utilización do cancelo #FagamosdaPazalgoViral e/ou a utilización do cartel de campaña.

Explicación en fases

Opción A

Inicio: O profesorado divide a clase en catro grupos e asigna un caso a cada un.

Desenvolvemento: A clase parte da análise desta mensaxe, de acordo co aprendido na dinámica 1 (se se optase por realizar só a dinámica 2, pódese utilizar a ficha de traballo da dinámica 1 como punto de base para esta parte de posta en común), para pasar á acción: a construción de mensaxes de paz. De forma previa a elaborar contido, repartirase a ficha por país coas fontes recomendadas para que o alumnado poida coñecer diferentes enfoques sobre o que ocorre. Por último, pásase á ficha de creación de contido, onde cada grupo deseñará a súa intervención desde unha ollada de paz.

Opción B

Inicio: O profesorado divide a clase en grupo para traballar a ficha grupal.

Desenvolvemento: Cada grupo rexistra os contidos suxeridos en redes sociais, como son abordados estes contidos (se de forma violenta ou desde unha ollada de paz) e que temas lles preocupan para, desde aí, construír unha narrativa desde un enfoque de dereitos e dignidade para todas as persoas.

Peché para ambas opcións

Posta en común xunto ao alumnado. Refórzase a importancia da participación xuvenil pola construción dunha contorna dixital e real segura para todas as persoas. Pódese optar tamén por rexistrar a actividade mediante unha foto ou vídeo, onde cada grupo exprese e viralice a súa mensaxe de paz.

Opción A - Ficha para o docente cos casos a asignar:

SHARE

Análise do caso 1: Sudán

Publicación en rede tipo X: Se case non aparece nas noticias, significa que o conflito non debe de ser tan grave.
Problemas: confunde visibilidade mediática con gravidade do conflito.

Análise do caso 3: Ucraína

Vídeo curto publicado en TikTok: Vense imaxes de persoas bailando nunha praza. O texto que o acompaña é: "Así é a suposta zona de guerra".

Problemas: información descontextualizada constrúe un relato que afecta principalmente á percepción sobre as persoas afectadas pola guerra e a gravidade do conflito.

Análise do caso 2: Palestina

Publicación en rede tipo X: **Toda a poboación de Gaza é responsable do que fan os grupos armados.**
Problemas: xeneralización e desaparición da distinción entre civís e combatentes.

Análise do caso 4: Siria

Publicación en rede tipo X: Despois de tantos anos, xa non poden seguir chamándose refuxiados.

Problemas: a duración do desprazamento non elimina automaticamente as causas que impiden regresar con seguridade.

Opción A - Ficha modelo de país para cada grupo de estudantes:

Clipping de medios - Sudán

Título	Data	Tipo de formato xornalístico	Medio / Organización	Que aporta para comprender o conflito
O meu nome é Reem	13/11/2025	Carrusel de Instagram	ONGD SED e FMSI	Enfoque na vulneración de dereitos da infancia, en especial á educación.
Non podemos esquecernos de Sudán	4/11/2025	Reel de Instagram	ACNUR España	Enfoque no desprazamento forzado.
Sudán: Os países de ingresos altos deben aproveitar a reunión de Berlín para salvar vidas cando o conflito cumpre o seu terceiro ano	10/4/2026	Noticia	Amnistía Internacional	Enfoque sobre as mulleres.
Sudán, a maior catástrofe humanitaria dos últimos 50 anos	17/4/2026	Podcast de análise / entrevistas	RTVE Audio – Tablero Global	Contextualización xeral, con enfoque na cobertura mediática.
O museo convertido en cuartel de guerra: o saqueo que arrasou séculos de historia de Sudán	20/7/2026	Reportaxe	El País – Planeta Futuro	Enfoque sobre o patrimonio cultural.

Opción a - Ficha modelo de país para cada grupo de estudantes

Clipping de medios - Palestina

Título	Data	Tipo de formato xornalístico	Medio / Organización	Que aporta para comprender o conflito
O meu nome é Hind	29/11/2025	Carrusel de Instagram	ONGD SED e FMSI	Enfoque sobre a vulneración de dereitos da infancia.
A crise invisible: como afecta a guerra á saúde mental das mulleres? ONU Mulleres	7/4/2025	Artigo explicativo	ONU Mulleres	Enfoque sobre a saúde mental das mulleres.
Emerxencia na Franxa de Gaza		Comunicado - testemuños	UNICEF	Contextualización co enfoque en infancia.
Cinco cousas que debes saber sobre a vida hoxe no Territorio Palestino Ocupado	5/6/2026	Noticia	Médicos Sen Fronteiras	Contextualización co enfoque na atención sanitaria.

Opción a - Ficha modelo de país para cada grupo de estudantes

Clipping de medios - Ucraína

Título	Data	Tipo de formato xornalístico	Medio / Organización	Que aporta para comprender o conflito
<u>A crise invisible: como afecta a guerra á saúde mental das mulleres?</u>	7/4/2025	Artigo explicativo	ONU Mulleres	Enfoque sobre as mulleres e a súa saúde mental.
<u>Situación dos Dereitos da Infancia en Ucraína / O noso nome é Iryna: Historias de vida</u>	13/11/2025	Entrevista / Testemuños	ONGD SED e FMSI	Enfoque sobre a infancia. Historias de vida. DOCX
<u>Non esquezas a Ucraína: a invasión rusa segue a causar un enorme sufrimento catro anos despois</u>	24/2/2026	Noticia	CEA(R) Comisión Española de Axuda ao Refuxiado	Contextualización con enfoque no desprazamento forzado.
<u>“A destrución da atención sanitaria en Ucraína responde a unha estratexia deliberada e calculada para castigar á poboación”</u>	13/7/2026	Informe	Médicos Sen Fronteiras	Enfoque sobre a crise sanitaria.

Opción a - Ficha modelo de país para cada grupo de estudantes

Clipping de medios - Siria

Título	Data	Tipo de formato xornalístico	Medio / Organización	Que aporta para comprender o conflito
<u>"Cada día espertamos cunha sorpresa diferente": o estado de situación en Siria e como periga o traballo dos maristas azuis en Aleppo</u>	7/4/2025	Noticia	ONGD SED	Contextualización con enfoque nas trabas á asistencia humanitaria.
<u>Crise en Siria: que está a pasar?</u>	21/1/2026	Noticia	EACNUR (Comité español de ACNUR)	Contextualización con enfoque no desprazamento forzado.
<u>Conflitos esquecidos: Siria, a fragilidade dun estado roto</u>	15/3/2026	Vídeo informativo / Testemuño	Mans Unidas	Contextualización con enfoque na visibilización do conflito.

Opción B - Plantilla de traballo por grupos:

Cando navegamos nas redes sociais, que tipo de temas nos chegan de xeito recorrente?	
Como son abordados estes temas recorrentes nas plataformas?	
Que tipo de contidos nos preocupan ou angustian? Por que?	
Que comportamentos detectamos nos usuarios e usuarias ou comunidades arredor deses contidos?	
Que está ausente nestas mensaxes?	
Como é a nosa participación fronte a iso?	

Opción A e B - Ficha modelo de creación de contido:

Crea unha contranarrativa ao caso presentado -opción A- ou tema elixido -opción B-.

Nomes:

Escola:

Curso:

A nosa mensaxe de paz é:

#FagamosdaPazalgoViral

Crea o teu propio cancelo #_____

Peche: síntese didáctica

O alumnado pode analizar criticamente a información que consome e participar activamente por unha contorna dixital segura para todas as persoas. A través da análise e da transformación de mensaxes, recoñece que a cultura de paz non é un concepto abstracto, senón unha forma concreta de actuar baseada no respecto, a empatía e a responsabilidade.

Avaliación

A avaliación oríentase a valorar non só a adquisición de coñecementos, senón o desenvolvemento de actitudes e competencias sociais. Préstase especial atención á capacidade do alumnado para analizar situacións reais, posicionarse de forma crítica e propor alternativas baseadas na cultura de paz.

Instrumentos

- Observación do traballo en grupo
- Producións do alumnado
- Participación.

Autoavaliación

Criterios de avaliación

O alumnado:

- Identifica discursos falsos e discursos de odio e distingue un do outro.
- Analiza criticamente as mensaxes.
- Comprende o impacto da súa viralización.
- Propón narrativas de paz.
- Participa activamente.
- Respecta a diversidade.

Gustaríache compartir os resultados da aula?

Envíanos o material (fotos, vídeos e resumo da actividade)
a comunicacion@sedongd.org.

*Dende ONGD SED, publicaremos os traballos nos nosos canles só co obxectivo de
facer viral a paz e facer visible o impacto da campaña.*

Avalía o material!

Envíanos a túa opinión a través del seguinte [formulario](#).

*Dende a ONGD SED, trataremos os
datos só co fin de avaliar o impacto
da campaña, identificar e valorar as
posibilidades de mellora para
futuras accións.*

